

Briselē, 6.4.2018.
COM(2018) 170 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**par 2014.–2020. gada programmas “Eiropa pilsoņiem” īstenošanas vidusposma
novērtējumu**

{SWD(2018) 86 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

par 2014.–2020. gada programmas “Eiropa pilsoņiem” īstenošanas vidusposma novērtējumu

Komisijas priekšsēdētājs Ž. K. Junkers savā 2017. gada runā par stāvokli Savienībā uzsvēra, ka darbā pie Eiropas nākotnes vairāk jāiesaista pilsoniskā sabiedrība valsts, reģionālajā un vietējā līmenī. Programma “Eiropa pilsoņiem” ir viens no līdzekļiem, lai iesaistītu Eiropas pilsoņus Eiropas projektā, rosinātu dziļu interesi par Eiropas Savienību (ES) un veicinātu identificēšanos ar to.

Kā paredzēts Padomes 2014. gada 14. aprīļa Regulas Nr. 390/2014/EK¹ 15. panta 4. punkta a) apakšpunktā, šajā ziņojumā izklāstīti programmas “Eiropa pilsoņiem” vidusposma rezultāti un apspiesti programmas īstenošanas kvalitatīvie un kvantitatīvie aspekti. Ziņojuma pamatā ir neatkarīgi veikta vidusposma novērtējuma² konstatējumi, Eiropas Komisijas dienestu sagatavots darba dokuments³, Eiropas Parlamenta 2017. gada marta ziņojums par programmas īstenošanu⁴ un sabiedriskā apspriešana, ko Komisija organizēja laikposmā no 2017. gada janvāra līdz aprīlim⁵.

1. IEVADS UN VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

Pašreizējā programma “Eiropa pilsoņiem” 2014.–2020. gadam tika izveidota ar Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014.

Regulā ir noteikti šādi vispārīgie mērķi:

- veicināt pilsoņu izpratni par ES, tās vēsturi un daudzveidību; un
- stiprināt Eiropas pilsonību un uzlabot apstākļus pilsoniskajai un demokrātiskajai līdzdalībai ES līmenī.

Tās konkrētie mērķi ir šādi:

- veicinot debates, pārdomas un tīklu attīstību, uzlabot izpratni par atceri, ES kopējo vēsturi un vērtībām, un ES mērķi, proti, veicināt mieru, ES vērtības un tās tautu labklājību; un

¹ Padomes 2014. gada 14. aprīļa Regula Nr. 390/2014/EK, ar ko izveido programmu “Eiropa pilsoņiem” laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam (OV L 115, 17.4.2014.).

² *Mid-term evaluation of the Europe for Citizens Programme*, Deloitte un Coffey International, 2017. gada jūlijs.

³ *Commission staff working document accompanying the report on the mid-term evaluation of the implementation of the Europe for Citizens programme 2014-2020*.

⁴ Eiropas Parlamenta Ziņojums par Padomes 2014. gada 14. aprīļa Regulas (ES) Nr. 390/2014, ar ko izveido programmu “Eiropa pilsoņiem” laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam, īstenošanu (2015/2329(INI)).

⁵ Sk. https://ec.europa.eu/home-affairs/content/public-consultation-mid-term-evaluation-europe-citizens-programme-2014-2020_en.

- sekmēt pilsoņu demokrātisko un pilsonisko līdzdalību ES līmenī, pilnveidojot pilsoņu izpratni par ES politikas veidošanas procesu un veicinot sabiedriskās iesaistīšanās, starpkultūru pasākumu un brīvprātīgā darba iespējas ES līmenī.

Šo programmu īsteno Eiropas Komisija sadarbībā ar Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūru (EACEA).

2. PROGRAMMAS GALVENIE ELEMENTI UN ĪSTENOŠANA

Programma atbalsta plašu pasākumu klāstu un organizācijas, kas veicina aktīvu Eiropas pilsonību, iesaistot visas Eiropas pilsoņus. Programmas abas sadaļas — *Eiropas atcere* un *Demokrātiskā iesaistīšanās un pilsoniskā līdzdalība* — papildina starpnozaru pasākums (*horizontālais pasākums: vērtības palielināšana*), kas paredzēts projekta rezultātu analīzei, izplatīšanai un izmantošanai. Kā paredzēts regulā, programmā tiek izmantotas projektu dotācijas, lai atbalstītu abu sadaļu projektus, un darbības dotācijas, lai atbalstītu organizācijas, kas strādā ar programmas mērķiem.

2.1. Programmas sadaļas

- *1. sadaļa. Eiropas atcere*

Šajā sadaļā tiek atbalstīti pasākumi, kas aicina pārdomāt Eiropas kultūru daudzveidību un ES kopējās vērtības to plašākajā nozīmē. Tās mērķis ir finansēt projektus, kas rosina pārdomas par totalitāro režīmu cēloņiem Eiropas moderno laiku vēsturē un piemin to noziegumu upurus.

Tajā tiek atbalstīti arī pasākumi, kas attiecas uz citiem pagrieziena brīžiem un atsaucēm punktiem Eiropas jaunāko laiku vēsturē. Īpaša priekšrocība tiek dota projektiem, kas veicina iecietību, savstarpēju sapratni, starpkultūru dialogu un izlīgšanu, kas ir veids, kā atstāt aiz sevis pagātni un veidot nākotni, liekot uzsvāru uz jaunākās paaudzes iesaisti.

- *2. sadaļa. Demokrātiskā iesaistīšanās un pilsoniskā līdzdalība*

Šajā sadaļā tiek atbalstīti pasākumi, kas attiecas uz pilsonisko līdzdalību, pievēršot īpašu uzmanību pasākumiem, kas tieši saistīti ar ES politiku. Atbalsts tiek sniegts ar nolūku palielināt līdzdalību ES politiskās programmas noteikšanā tajās jomās, kas saistītas ar programmas mērķiem. Šajā sadaļā iekļauti arī projekti un iniciatīvas, kas ES līmenī rada savstarpējas sapratnes, starpkultūru izglītības, solidaritātes, sabiedriskās iesaistīšanās un brīvprātīgā darba iespējas.

Atbilstīgi 2. sadaļai tiek atbalstīti šāda veida pasākumi:

- **pilsētu sadraudzība.** Šis pasākums atbalsta projektus, kas apvieno daudzus sadraudzības pilsētu pilsoņus, lai pārrunātu jautājumus, kas saskaņoti ar programmas mērķiem. Mobilizējot pilsoņus vietējā un ES līmenī, lai apspriestu konkrētus jautājumus par Eiropas politisko programmu, šo projektu mērķis ir veicināt pilsonisko līdzdalību un radīt sabiedriskās iesaistīšanās iespējas;
- **pilsētu tīkli.** Pašvaldības, reģioni un apvienības, kas ilgtermiņā sadarbojas kopīgu jautājumu risināšanā, var izveidot tīklus, lai padarītu savu sadarbību ilgtspējīgāku un

apmainītos ar labu praksi. Pilsētu tīkli organizē pasākumus, kas skar kopīgu interešu jautājumus saistībā ar programmas mērķiem vai daudzgadu prioritātēm;

- **pilsoniskās sabiedrības projekti.** Šis pasākums nodrošina dotācijas, lai atbalstītu projektus, ko veicina transnacionālas partnerības un tīkli, kuri tieši iesaista pilsoņus. Šie projekti iesaista dažādas vides pārstāvošus pilsoņus tādos pasākumos, kas rada iespējas piedalīties ES politiskās programmas noteikšanā. Pilsoņi — kā daļa no šiem projektiem — ir aicināti sadarboties vai apspriest daudzgadu prioritātes tēmas vietējā un Eiropas līmenī.

- *Horizontālais pasākums: vērtības palielināšana*

Šis pasākums ietver saziņas pasākumus, pētījumus, programmas rezultātu izplatīšanu un atbalstu programmas “Eiropa pilsoņiem” kontaktpunktiem (EKP), ko izraugās dalībvalstīs un iesaistītajās valstīs. EKP sniedz ieteikumus pieteikuma iesniedzējiem, atbalsta partneru meklējumus un izplata programmas informāciju.

2.2. Budžets

Kopējais programmas budžets 2014.–2020. gadam ir EUR 187 718 000⁶. Šajā pārskata periodā programma izmantoja visus tās saistību un maksājumu piešķirumus. Starp programmas sadaļām un pasākumiem tie tika sadalīti šādi:

- EUR 9,46 miljoni tika piešķirti Eiropas atceres projektiem;
- EUR 12,21 miljons tika piešķirts pilsētu sadraudzības projektiem;
- EUR 12,71 miljons tika piešķirts pilsētu tīkliem;
- EUR 10,32 miljoni tika piešķirti pilsoniskās sabiedrības projektiem;
- kopumā EUR 3,64 miljoni tika piešķirti kā strukturālais atbalsts Eiropas atceres organizācijām;
- kopumā EUR 16,65 miljoni tika piešķirti ideju laboratorijām un Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas aktīvi darbojas pilsoniskās līdzdalības jomā;
- programma ir arī piešķirusi EUR 2,8 miljonu lielu finansējumu starpnozaru pasākumiem, tostarp, lai pēc iespējas efektīvāk izmantotu programmas rezultātus.

1. tabula. Programmas 2014.–2016. gada izdevumi

Gads	Iztērētā summa (EUR)
2014	22 688 003
2015	22 352 785
2016	22 765 895
Kopā 2014.–2016. gads	67 806 683

Avots: Eiropas Komisijas gada ziņojumi par programmas pasākumiem 2014., 2015. un 2016. gadā

2.3. Saņemtie pieteikumi un izraudzītie projekti

⁶ Ņemot vērā sarunu rezultātus par pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2014.–2020. gadam, šis budžeta piešķirums tika samazināts aptuveni par EUR 29,5 miljoniem salīdzinājumā ar Komisijas sākotnēji ierosināto budžetu.

Laikposmā no 2014. gada līdz 2016. gadam tika iesniegti vairāk nekā 7000 dotāciju pieteikumu. Salīdzinājumā ar iepriekšējo programmu dotācijas saņēma mazāk projektu⁷. Daļēji tas skaidrojams ar to, ka dotācijas saņēma lielāka mēroga projekti un projektos bija iesaistīts lielāks skaits dalībnieku.

Izņemot pilsētu sadraudzības projektus, caurmērā tika finansēti mazāk nekā 10 % projektu, kas iesniegti 2014.–2016. gadā. Proti, 2016. gadā tika finansēti 8 % atceres projektu, 22 % pilsētu sadraudzības projektu, 9 % pilsētu tīklu un 5 % pilsoniskās sabiedrības projektu⁸. Lielais pieprasījums no dotāciju pieteikuma iesniedzēju puses pierāda, ka pastāv iespējas papildu finansējumam, tostarp turpmākiem pasākumiem un rezultātu izplatīšanai. Lai gan tika pozitīvi novērtēti, daudzi projekti — kas būtu palīdzējuši programmai gūt plašāku ietekmi — budžeta ierobežojumu dēļ nevarēja tikt finansēti. Ieinteresētās personas ir uzsvērušas, ka šāda situācija var atturēt pieteikuma iesniedzējus no atkārtotas pieteikuma iesniegšanas nākamajos gados. Eiropas Parlaments savā 2017. gada marta ziņojumā par programmas īstenošanu laikposmā no 2014. gada līdz 2020. gadam⁹ aicināja Padomi un Komisiju apsvērt iespēju nākamajā DFS programmas turpinājumam paredzēt kopējo budžetu aptuveni EUR 500 miljonu apmērā¹⁰. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir izdarījusi līdzīgus secinājumus atzinumā “ES finansējums pilsoniskās sabiedrības organizācijām”, ko pieņēma 2017. gada oktobrī¹¹.

2. tabula. Projektu skaits un piešķirtās darbības dotācijas salīdzinājumā ar saņemto pieteikumu skaitu¹²

Sadaļa	Dotācijas veids	Saņemto pieteikumu skaits	Izraudzīto projektu skaits	Izraudzīto projektu %	Saņemto pieteikumu skaits	Izraudzīto projektu skaits	Izraudzīto projektu %	Saņemto pieteikumu skaits	Izraudzīto projektu skaits	Izraudzīto projektu %
		2014			2015			2016		
1. SADAĻA	Projektu dotācijas	472	36	8 %	538	33	6 %	468	38	8 %
	Darbības dotācijas	22	6	27 %	6	6	100 % ¹³	6	6	100 %
2. SADAĻA	Pilsētu sadraudzība	667	252	38 %	1404	252	18 %	1093	237	22 %
	Pilsētu tīkli	224	35	16 %	339	32	9 %	328	30	9 %
	Pilsoniskās sabiedrības projekti	538	29	5 %	440	27	6 %	541	25	5 %

⁷ Piemēram, ja 2013. gadā kopumā tika finansēti 544 projekti, tad 2016. gadā finansēšanai tika izraudzīti tikai 395 projekti. Kopumā 2013. gadā tika finansēti 353 pilsētu sadraudzības projekti un 41 pilsētu tīkls, bet 2016. gadā — tikai 237 pilsētu sadraudzības projekti un 30 pilsētu tīkli.

⁸ Eiropas Komisijas gada ziņojumi par programmas pasākumiem 2014., 2015. un 2016. gadā.

⁹ Sk. iepriekš minēto atsauci.

¹⁰ Tas nozīmē simbolisku “1 euro uz vienu iedzīvotāju”.

¹¹ Sk. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja: “ES finansējums pilsoniskās sabiedrības organizācijām”, pašiniciatīvas atzinums, Jean Marc ROIRANT (2017. gada 19. oktobris), EESK 2017, 01953.

¹² Procenti ir noapaļoti.

¹³ Tikai tās organizācijas, kas sākotnēji izraudzītas pēc uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus programmas pirmajam gadam, bija tiesīgas atkārtoti iesniegt pieteikumu 2015. un 2016. gadā.

	Darbības dotācijas	139	29	21 %	37	31	84 %	31	30	97 %
Kopā		2062	387		2764	381		2467	366	

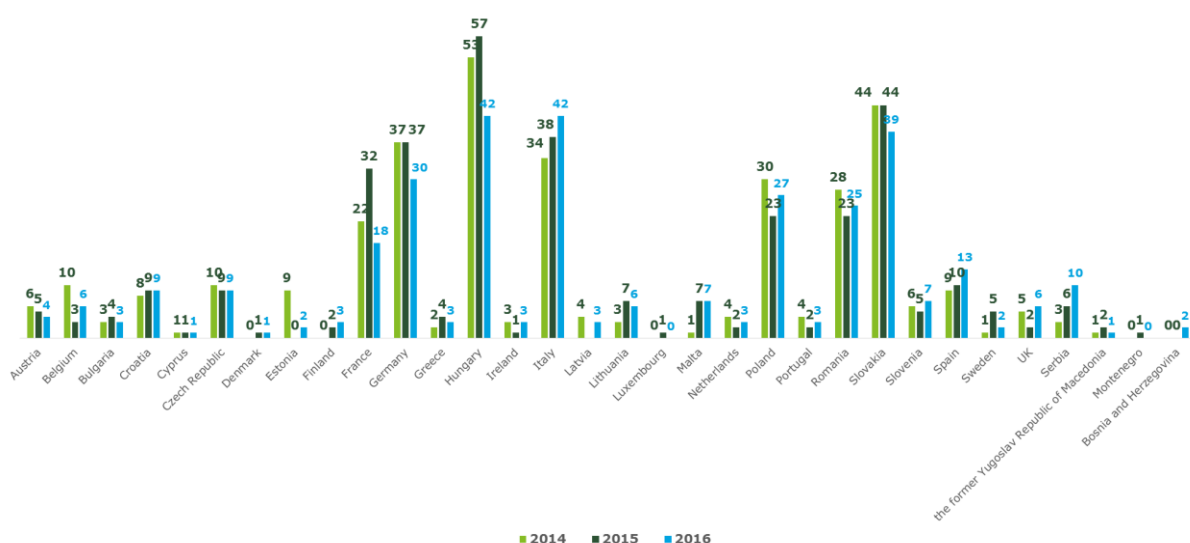
Avots: Deloitte un Coffey International sagatavotais programmas 2017. gada vidusposma novērtējums

2.4. Projektu ģeogrāfiskā izcelsme

Programma ir pieejama ES dalībvalstīm, kandidātvalstīm, potenciālajām kandidātvalstīm (t. i., Rietumbalkānu valstīm) un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstīm, kas ir Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) līguma dalībvalstis, ja tās paraksta starptautisku nolīgumu, kurā izklāstīta sīkāka informācija par to līdzdalību programmā. Programma 2017. gadā darbojās 33 iesaistītās valstīs¹⁴.

Nemot vērā partnerorganizāciju līdzdalību, projekta dotācijas saņēma visas programmā iesaistītās valstis. Ungārija konsekventi ir valsts ar vislielāko atbalsta saņēmēju skaitu, kuriem laikposmā no 2014. gada līdz 2016. gadam piešķirti apmēram 15 % no kopējā projekta dotāciju skaita. Projektu skaita ziņā neatpaliek Slovākija un Itālija, kurām attiecīgi piešķirti aptuveni 13 % un 11 % dotāciju. Tas galvenokārt ir pilsētu sadraudzības pasākuma dēļ, saistībā ar kuru šīs trīs dalībvalstis ir saņēmušas gandrīz pusi no pieteikumiem.

3. tabula. 2014., 2015. un 2016. gadā saņemto pieteikumu skaits atbilstīgi valstij

Avots: Deloitte un Coffey International sagatavotais programmas 2017. gada vidusposma novērtējums

2.5. Dalībnieki un partneri

Laikposmā no 2014. gada līdz 2016. gadam dotācijas tika piešķirtas, lai atbalstītu vairāk nekā 1000 projektus 33 iesaistītajās valstīs. Kopumā 3,3 miljoni pilsoņu bija tieši iesaistīti šīs programmas atbalstītajos pasākumos (piemēram, pilsētu sadraudzības pasākumu dalībnieki, pilsonisko sabiedrību organizāciju organizēto pasākumu dalībnieki u. c.), un vēl 3,9 miljoni bija iesaistīti netieši (piemēram, programmas ietvaros izveidota tiešsaistes materiāla lietotāji,

¹⁴ 28 ES dalībvalstīs, kā arī Albānijā, Bosnijā un Hercegovinā, bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā, Melnkalnē un Serbijā.

ideju laboratoriju veikto pētījumu lasītāji u. c.). Dati par pirmreizējiem atbalsta saņēmējiem liecina, ka programma ir sekmīga jaunas auditorijas sasniegšanā, gan piesaistot jaunus atbalsta saņēmējus, gan izveidojot plašākas, transnacionālākas partnerības¹⁵. Programma aptvēra gandrīz 4500 pilsētu Eiropā, īstenojot pilsētu sadraudzības projektus un veidojot pilsētu tīklus¹⁶.

To partneru kopējais skaits, kas piedalās katrā projektā, arī ievērojami palielinājās. Laika gaitā ir augusi pieteikuma iesniedzēju pieredze, un tādējādi tie ir iesnieguši sarežģītākus projektus, kuros iesaistīts vairāk partneru. Kopumā tika iesaistīts vairāk nekā 2500 organizāciju, no kurām apmēram 700 ir atceres organizācijas un 1800 — pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

2.6. Projektu kvalitāte

Daudzgaļu tematisko prioritāšu sistēmas ieviešana, lai aizstātu iepriekšējo gada prioritāšu sistēmu, nodrošināja elastīgumu un būtiskus uzlabojumus projektu līmenī. Daudzgaļu prioritātes, kas attiecas uz programmas atlikušo periodu (2016.–2020. gads), tika ieviestas, lai dotu pieteikuma iesniedzējiem vairāk laika izplānot un sagatavot projektus, ļaujot tiem pievērst lielāku uzmanību programmas mērķiem un iesniegt strukturētākus priekšlikumus ar lielāku potenciālo ietekmi. Programmas lielais uzsvars uz pilsoņiem līdztekus uzsvaram uz tādiem aktuāliem jautājumiem kā migrācija, solidaritāte, kultūras daudzveidība, sociālā iekļaušana, Eiropas kultūras mantojums un vēsturiskā atmiņa deva dalībniekiem iespēju Eiropas debatēs ietvert iedzīvotāju viedokli, vienlaikus ļaujot ES iestādēm tieši sadarboties ar iedzīvotājiem vietējā līmenī.

Tas ir palīdzējis uzlabot pilsētu sadraudzības projektu vispārējo kvalitāti, kā to pierādīja vērtēšanas laikā gūtie rezultāti. Iepriekš bieži vien pilsētu sadraudzības projekti ietvēra dažādu valstu iedzīvotāju sanāksmes, lai risinātu visdažādākos jautājumus, piemēram, vides vai sporta jomā. Sakarā ar šo programmu Komisijas un izpildaģentūras veiktie speciālie pasākumi ir ļāvuši programmas finansētajiem pilsētu sadraudzības un pilsētu tīklu projektiem pakāpeniski kļūt vēl iekļaujošākiem un strukturētākiem. Tagad šajos projektos parasti ir iesaistīti daudzi partneri (pilsētu sadraudzības projektos — vidēji 5, bet pilsētu tīklu projektos — vidēji 10)¹⁷, un uzmanība ir pievērsta tādiem pamatjautājumiem kā migrācija vai debates par Eiropas nākotni.

Stingrākas satura prasības tika noteiktas arī Eiropas atceres un pilsoniskās sabiedrības projektiem, izveidojot ciešāku saikni ar programmas mērķiem. Tādējādi arvien vairāk organizāciju ieviesa inovatīvākus projektus ar spēcīgāku Eiropas dimensiju¹⁸.

2.7. Organizācijām paredzētais strukturālais atbalsts

Laikposmā no 2014. gada līdz 2017. gadam Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizācijas un ideju laboratorijas saņēma daudzgaļu strukturālo atbalstu kā darbības dotācijas¹⁹.

¹⁵ Sk. šim ziņojumam pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 3. nodaļu.

¹⁶ EACEA iesniegtie uzraudzības programmas dati.

¹⁷ Sk., piemēram, Francijas pilsētu sadraudzības projektu “Eiropas festivāls” (*Festival of Europe*), kas aprakstīts pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 4. pielikumā.

¹⁸ Sk., piemēram, atceres projektu “Starplaikā?” (*In Between?*), kas aprakstīts pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 4. pielikumā.

¹⁹ Uzaicinājums iesniegt priekšlikumus Nr. COMM-C2/01/2013 “Strukturālā palīdzība Eiropas sabiedriskās politikas pētniecības organizācijām (ideju laboratorijām) un Eiropas līmeņa pilsoniskās sabiedrības organizācijām”.

Pamatojoties uz to darba programmu 2014.–2017. gadam, izraudzītajām organizācijām tika piešķirtas gada darbības dotācijas. Saskaņā ar neatkarīgi veikto programmas vidusposma novērtējumu daudzgadu darbības dotācijas ļāva atbalsta saņēmējiem strādāt atbilstīgi ilgtermiņa redzējumam un tādējādi palielināt savu pasākumu efektivitāti.

3. PROGRAMMAS “EIROPA PILSONIEM” SASNIEGUMI

Kā norādīts pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā, attiecībā uz abām sadaļām programma vidusposmā tiek īstenota kopumā labi, ņemot vērā tās konkrētos mērķus un pamatojoties uz ietekmes novērtējumā iekļautajiem ietekmes rādītājiem, regulā noteiktajiem darbības rezultātu rādītājiem un ieinteresēto personu paustajiem viedokļiem.

3.1. Programmas atbilstība un Eiropas pievienotā vērtība

Sarežģītā politiskā, sociālā un ekonomiskā situācijā programmai bija būtiska nozīme, veicinot pilsoņu iesaistīšanos sabiedriskajā dzīvē visā Eiropā. Tā ir rosinājusi cilvēkus aktīvāk piedalīties ES attīstībā un veicinājusi tās pamatvērtības, piemēram, iecietību, solidaritāti un nediskrimināciju, īstenojot projektus un pasākumus, kuros iedzīvotāji varēja piedalīties un paust savu viedokli. Daudzi projekti tieši risināja tādas pašreizējos politiskos un sociālos jautājumus kā migrācijas un ekonomikas krīze. Programma ir atbalstījusi arī brīvprātīgo darbu, jo īpaši nodrošinot darba vietas jaunizveidotā Eiropas Solidaritātes korpusa dalībniekiem.

Pieaugošais eiroskepticisms, kas pieredzēts šajā periodā, uzsvēra programmas nozīmi, pastiprinot vajadzību sekmēt kopīgas eiropēiskās identitātes izjūtu un analizēt iemeslus, kas ir pamatā jautājumiem par Eiropas Savienības pievilcību un pievienoto vērtību no iesaistīto valstu un Eiropas pilsoņu viedokļa. Ņemot vērā iepriekš minēto, programma nodrošināja publisku forumu, kas dod iedzīvotājiem iespēju izteikt savas idejas par Eiropas nākotni, izmantojot iedzīvotājiem tuvu pieeju.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo programmu pašreizējā programmā lielākas uzmanības pievēršana Eiropas vēsturiskajai atmiņai ir būtiska tās mērķu sasniegšanai. Tajā jo īpaši ir veicinātas pārdomas par Eiropas kultūru daudzveidību un kopējām vērtībām un ir radītas saiknes starp pieredzi, kas gūta Eiropas jaunāko laiku vēsturē, un debatēm par Eiropas nākotni.

Visiem pasākumiem, kas finansēti programmas “Eiropa pilsoņiem” ietvaros vai nu piemīt pārrobežu dimensija, iesaistot pilsoņus un organizācijas no vairākām iesaistītajām valstīm, vai arī tie attiecas uz pašu Eiropas Savienību. Pasākumi, tostarp saistībā ar atceri, pilsētu sadraudzību vai Eiropas tīkliem, ir paredzēti, lai paplašinātu perspektīvas un veidotu Eiropas identitātes un eiropēiskās piederības sajūtu. Programmai ir arī Eiropas pievienotā vērtība saistībā ar tās kopējo ietekmi uz dalībniekiem un tās papildināmību ar citām ES iniciatīvām, ko nebūtu iespējams sasniegt ar citiem līdzekļiem, ja programma netiktu turpināta.

3.2. Programmas mērķu sasniegšana

Ar Eiropas atceres sadaļu programma palīdzēja uzlabot izpratni par Eiropas vēsturisko atmiņu un atceri, tostarp izstrādājot pasākumus, kas vieno atceri ar pilsonisko līdzdalību un demokrātiju to plašākajā nozīmē. Attiecībā uz projektiem, kas saistīti ar holokaustu un genocīdu, tika rosināta apmaiņa, kas pārsniedz valstu robežas un veicina Eiropas pieeju vēsturei, tādējādi pievienojot īpašu vērtību attiecīgajām debatēm. Saskaņā ar neatkarīgi veikto vidusposma novērtējumu dalībnieki pabeidza Eiropas atceres projektus, atzīstot, ka viņiem ir kopējas vērtības ar citu iesaistīto valstu pilsoņiem un ka šiem projektiem bija potenciāls

veicināt ilgstošas pārmaiņas dalībnieku attieksmē pret ES un tās vēsturi, vērtībām un kultūru²⁰.

Pilsētu sadraudzības jomā programma sasniedz rezultātus, palielinot un veicinot savstarpēju sapratni un draudzību starp pilsoņiem vietējā līmenī. Pilsētu sadraudzība nodrošina tādu pieeju pilsonībai, kas ir tuva iedzīvotājiem, iesaistot pilsoņus no vietējām kopienām ES pievienotās vērtības pieredzēšanā un atzīšanā²¹. Savukārt šī pieredze palielina piederības sajūtu ES un, visbeidzot, pilsonisko līdzdalību ES līmenī.

Pilsētu tīkli papildināja tradicionālo pilsētu sadraudzības pasākumu, dodot pilsētām un pašvaldībām iespēju izstrādāt lielāka mēroga projektus ar mērķi palielināt to projektu ietekmi un ilgtspējību. Tas ļāva atbalsta saņēmējiem izstrādāt tematiskākus un ar politiku saistītus projektus, kā arī veidot noturīgas saiknes ar partneru organizācijām²².

Programma bija vērsta uz pilsoniskās sabiedrības organizācijām ar darbības dotāciju un pilsoniskās sabiedrības projektu starpniecību. Gan dotācijas, gan minētie projekti iesaistīja pilsoņus pilsoniskajā un demokrātiskajā līdzdalībā Eiropas līmenī un tādējādi sekmēja vispārējā programmas mērķa — tuvināt ES tās pilsoņiem — sasniegšanu. Abām sadaļām pieejamais budžets katru gadu tika iztērēts samērā vienmērīgi. Lielais “Eiropa pilsoņiem” projektu tiešo un netiešo dalībnieku skaits liecina, ka programma ir bijusi efektīva ar salīdzinoši zemām izmaksām.

Ieinteresēto pušu organizāciju dalība programmā ietekmēja to priekšstatu par Eiropu. Vairums iesaistīto organizāciju norādīja, ka pozitīvi tika ietekmētas to zināšanas par Eiropu, un apņēmās vairāk iesaistīties pilsoniskās sabiedrības pasākumos. Dalība programmā arī ļāva pilsoniskās sabiedrības organizācijām un to partneriem veidot spējas un gūt starptautisko pieredzi, mācīties vienam no otra un atsevišķos gadījumos no ilgtspējīgiem tīkliem.

Attiecībā uz programmas rezultātu ilgtspēju projekti izveidoja ilgstošas attiecības starp partneriem, kas daudzos gadījumos pēc projekta beigām turpināja iesaistīties nākamajos pilsoniskajos pasākumos. Tādējādi, piemēram, pēc pilsētu sadraudzības projektiem tika izveidoti pilsētu tīkli un starp tiem pašiem atbalsta saņēmējiem tika organizēti turpmāki pasākumi, kas ļāva turpināt darbības un projektus pēc to sākotnējā finansējuma ar programmas “Eiropa pilsoņiem” palīdzību. Tomēr daži bija arī “vienreizēji” pasākumi, piemēram, pasākumi un sanāksmes, kuru mērķis bija nostiprināt pieredzes apmaiņu, pievērsties sociāliem un kultūras aspektiem.

Viens no vienkāršojumiem, kas īstenots pašreizējā programmā, bija tikai divu sadaļu ieviešana, ko papildināja horizontāls pasākums. Šī jaunā struktūra pieteikuma iesniedzējiem izrādījās skaidrāka un labāka darbam, savukārt daudzgadu prioritāšu ieviešana, pāreja uz vienreizējo maksājumu sistēmu un daudzie e-pasākumi (ziņošanas sistēma) ir radījuši turpmākus uzlabojumus.

Tomēr uzraudzības process bija problemātisks, jo regulā bija atšķirīgi rādītāju kopumi, kuri nebija tieši salīdzināmi ar rādītājiem, kurus izmantoja ietekmes novērtējumā.

²⁰ Sk., piemēram, Īrijas atceres projektu “Sievietes, karš un miers” (*Women, War and Peace*), kas aprakstīts pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 4. pielikumā.

²¹ Sk., piemēram, *San Bartolomé de las Abiertas* (Spānija) un *Lavernose-Lacasse* pilsētu sadraudzības projektu, kas aprakstīts pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 4. pielikumā.

²² Sk., piemēram, Nīderlandes pilsētu tīklu “Pilsēta pilsētai, cilvēks cilvēkam — Eiropas bezatkritumu kultūras veidošana” (*Town to Town, People to People — Building A European Culture of Zero waste*), kas aprakstīts pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 4. pielikumā.

3.3. Vērtības palielināšanas pasākumi — programmas maksimāli efektīva izmantošana

Finansiālās atbalstīšanas informācijas struktūras ES dalībvalstīs un citās iesaistītajās valstīs — programmas “Eiropa pilsoņiem” kontaktpunkti (EKP)²³ — ir galvenais pasākums šajā jomā. Neatkarīgajā vidusposma novērtējumā ir apstiprināta EKP kā valsts līmeņa dalībnieku efektivitāte programmas veicināšanā, potenciālo pretendentu atbalstīšanā un saikņu veidošanā ar vietējām organizācijām un ieinteresētajām personām iesaistītajās valstīs.

Turklāt ir izstrādāti un tiek uzturēti tādi projekta rezultātu izplatīšanas rīki kā *VALOR* platforma²⁴. Šī jaunā tiešsaistes datubāze palīdz veicināt labas prakses apmaiņu un sinerģiju starp ES finansējuma programmām izglītības, kultūras un pilsonības jomā.

Lai gan rezultātu izplatīšanas pasākumi visumā ir palīdzējuši palielināt izpratni par programmu, programmas otrajā posmā būtu lietderīgi izstrādāt stratēģiskāku pieeju, lai vēl vairāk uzlabotu šo pasākumu pamanāmību un projektu rezultātu pārnesamību un ilgtspējību.

3.4. Politikas pasākumi un sanāksmes

Pasākumi, kas organizēti visā programmas pirmajā posmā, palīdzēja uzlabot izpratni un vispārējo programmas pamanāmību, kā arī aktīvāk iesaistīt ieinteresētās personas. Kopš 2010. gada Eiropas Komisija katru gadu ir organizējusi Eiropas atceres tīkla sanāksmes, kurās piedalās to organizāciju pārstāvji, kas aktīvi darbojas Eiropas atceres jomā. Kopš 2012. gada Eiropas Komisija ir arī organizējusi īpašu ikgadēju pasākumu Briselē, lai 27. janvārī — Starptautiskajā holokausta upuru piemiņas dienā — pieminētu holokausta upurus. Šie pasākumi ne tikai veicina Eiropas atceres tīkla izveidi, bet arī uzlabo dialogu par programmas atceres sadaļas daudzgadu prioritātēm, un turklāt tiem ir potenciāls palielināt programmas vispārējo pamanāmību.

Atbilstīgi pilsoniskās līdzdalības sadaļai sadarbībā ar ieinteresēto personu organizācijām tika organizētas divas konferences (2014. gadā Romā un 2016. gadā Barselonā), palielinot saskaņā ar programmu finansēto pasākumu politisko pamanāmību.

Ieinteresētās puses piedalās programmas politikas veidošanas procesā, izmantojot pilsonisko dialogu, kas ietver regulāras sanāksmes starp aktīvi iesaistītiem Komisijas dienestiem un aptuveni 50 galvenajām ieinteresēto personu organizācijām. Ar pilsoniskā dialoga grupas palīdzību programma nodrošina neatkarīgu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju klātbūtni ES debatēs un piedāvā tiem forumu dialogam ar Komisiju un citām iestādēm.

3.5. Savstarpēja papildināmība un sinerģija ar citām ES programmām

Programma “Eiropa pilsoņiem” ir saskaņā ar citām ES politikas jomām un līdzekļiem, kas paredzēti ES pilsoņu līdzdalības paaugstināšanai ES pilsoniskajā sabiedrībā, kā arī citiem instrumentiem tādās jomās kā brīvprātīgais darbs, jaunatne, pētniecība un inovācijas. Tā papildina citas ES finansējuma programmas, proti, programmu “*Erasmus+*”, Eiropas Solidaritātes korpusu, programmas “*Radošā Eiropa*” apakšprogrammu “*Kultūra*” un Eiropas

²³ Laikposmā no 2014. gada līdz 2016. gadam visas dalībvalstis un iesaistītās valstis, izņemot Apvienoto Karalisti, Albāniju, Bosniju un Hercegovinu un Melnkalni, bija izraudzījušās EKP.

²⁴ Sk. <http://ec.europa.eu/programmes/europe-for-citizens/projects/>.

Kultūras mantojuma gadu (2018), koncentrējot uzmanību uz līdzdalību un liekot stingru uzsvāru uz ES pilsoņiem un sociālajiem aspektiem.

Lai gan sinerģija jau ir izveidota dažās jomās, piemēram, saistībā ar iepriekš minēto VALOR platformas izveidi vai programmas “Eiropa pilsoņiem” kontaktpunktu, programmas “Radošā Eiropa” biroju un programmas “Erasmus+” valstu aģentūru neregulāri notiekošu sadarbību, vidusposma novērtējums liecina, ka turpmāk programma var gūt lielāku labumu no saskaņotākas pieejas ar citām attiecīgām programmām.

4. SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ VIRZĪBA

Pēdējās desmitgades laikā politiskās un sabiedriskās norises Eiropā ir saasinājušas pilsonības jautājumus un uzsvērušas nepieciešamību palielināt Eiropas projekta vērtību ES pilsoņu acīs.

Šis ziņojums par 2014.–2020. gada programmas “Eiropa pilsoņiem” vidusposma novērtējumu apstiprina, ka programma tiek izmantota, lai veicinātu pilsonisko līdzdalību, stiprinātu kopējās piederības sajūtu un atbalstītu savstarpēju saprašanos. Kopumā programmai ir pozitīva nozīme pilsoniskās līdzdalības un demokrātiskās iesaistīšanās veicināšanā, aptverot lielu skaitu pilsoņu, kas citādi nebūtu iesaistījušies Eiropas projektā. Dalība programmā palīdz stiprināt izpratni par ES jautājumiem un veidot savstarpēju sapratni un identificēšanos ar Eiropu, tādējādi palīdzot atbalstīt Eiropas integrācijas procesu ilgākā termiņā. Jau pašā sākumā programma “Eiropa pilsoņiem” ir atzīta par soli ceļā uz konsekventāku ES stratēģiju un politiku pilsoniskās līdzdalības un Eiropas atceres jomā. Šajā kontekstā programmai arī var būt pozitīva ietekme uz pilsoņu ieinteresētību un dalību nākamajās Eiropas vēlēšanās.

Programmas pašreizējā struktūra ar divām sadaļām un starpnozaru pasākumu vērtības palielināšanas jomā ir veicinājusi debates par ES nākotni, pamatojoties uz iepriekš gūto pieredzi. Gan darbības, gan projektu dotācijas ir palīdzējušas sasniegt vēlamos rezultātus.

Lai gan vairākums ES finansējuma programmu ir tieši saistīts ar konkrētām ES politikas nostādņām, programma “Eiropa pilsoņiem” novērš nepilnības, pievēršoties Komisijas vispārējam mērķim, proti, tuvināt pilsoņus ES. Strādājot tieši ar pilsoņiem, programma nodrošina unikālu forumu, ar kura palīdzību iesaistīt cilvēkus ES norisēs, izmantojot iedzīvotājiem tuvu pieeju. Programma ir pierādījusi savu pievienoto vērtību ES līmenī gan saistībā ar tās ietekmi uz dalībniekiem, gan saistībā ar tās nozīmi, papildinot citus ES finansēšanas instrumentus un politikas iniciatīvas.

Sakarā ar nākamās daudzgadu finanšu shēmas un turpmāko ES finansējuma programmu sagatavošanu Komisija izvērtēs vidusposma novērtējuma konstatējumus un ņems vērā visus aspektus, kuriem nepieciešami uzlabojumi, proti, palielinās programmas pamanāmību, pārskatīs uzraudzības rādītājus un stiprinās sinerģiju ar citām attiecīgajām ES finansējuma programmām un iniciatīvām.